

Besjalach II (Exodus 13:17 – 17:16)

1 februari 2015 / 12 Sjewat 5775

Exodus 17: 8-16 SV

Thema: Het gevecht tegen het Kwaad

Inleiding

Vanmiddag Sidra Besjalach – Exodus 13:17 t/m 17:16.

Een vorige keer hoorden we al van kwaad, en zelfs van kwaad dat moest meewerken ten goede.

Maar er is kwaad en Kwaad; kwaad met een kleine letter, en Kwaad met een hoofdletter.

Er is het kwaad van ongehoorzaamheid, van oppervlakkigheid, van dwaasheid en van onrecht... En in zo'n geval worden mensen opgeroepen tot bekering.

Maar er is ook nog ander Kwaad, satanisch Kwaad. Dan wordt niet opgeroepen tot bekering. Alle zonden worden een mens vergeven, zegt Jezus, maar niet de zonde tegen de Heilige Geest. Er is een Kwaad dat zich willens en wetens anti-goddelijk en anti-christelijk gedraagt. Satanisch Kwaad, puur tegen God gericht, uit op de vernietiging van zijn schepping, en vooral uit op de vernietiging van zijn bruggehoofd op aarde: Israel, zijn Zoon. En dan wordt niet gesproken over bekering, maar dan gaat het over strijd, oorlog, vernietiging zelfs.

De personificatie van dit Kwaad vinden we in de Bijbel in de naam van het volk Amalek.

Het ene volk is het andere nog niet, de ene goj is ook de andere niet.

Er is volk als Midian; en in Exodus 18 kunt u lezen dat dat volk Israel zegent. Helaas is dat zeldzaam volk.

En er is volk als Edom, genoemd naar stamvader Ezau. Dat soort volk is er zelfs veel op deze aarde. Dat is volk dat zich neerlegt bij het recht van de sterkste; dat de andere kant op kijkt als Amalek tekeer gaat; dat is volk dat zwijgt of zelfs meewerkt als Israel wordt vervolgd.

Maar Amalek is nog andere koek. In de volkerenlijst is Amalek de kleinzoon van Ezau. En waar Ezau al twistte over het eerstelingschap met Jakob, daar is Amalek om zo te zeggen de verst doorgedreven konsekwentie van de houding van Ezau: Jodenhaat, anti-semitisme, anti-messiaans geweld. Amalek is instrument in handen van de draak, duivel, slang, satan of hoe de Bijbel hem ook noemt.

Over deze macht gaat het vanmiddag. En over het eeuwige gevecht tussen God en deze macht. De laatste drie van de 613 mitswot gaan over deze strijd.

We lezen nu als aanvangstekst de laatste woorden uit deze Sidra Besjalach:
De strijd van JHWH zal tegen Amalek zijn van generatie op generatie!

Als Israel zich gaat vestigen in het land dat God hen had beloofd, horen we dat de volkeren die daar wonen moeten worden verdreven. Zij moeten goedschiks of kwaadschiks ruimte maken voor Israel. Dat klinkt onverkwikkelijk. Daar hebben

we grote moeite mee. Het zal onszelf maar gebeuren. En het creëert in heel de wereldgeschiedenis strijd en oorlog als de volkeren die ruimte niet willen maken. Dat is weer heel actueel sinds in 1948 de staat Israel werd uitgeroepen. Maar het was even actueel in oud-testamentische tijden toen Jozua het land Kanaän in bezit nam.

Tegelijk weten we trouwens van die oud-testamentisch tijd – je vindt het in heel de Bijbel terug – dat Israel de meeste inwoners van het land gewoon met rust liet zo lang die hen met rust lieten. En eigenlijk is dat vandaag de dag niet anders; al denkt menige Israëliische kolonist daar wellicht anders over en kiest voor exclusiviteit.

Maar in de hele Tenach lees je dat de Kanaäniet naast de Israëliet leeft; en dat ook de Palestijnen cq Filistijnen aan de zuid-west-kust daar hun eigen leefgebied mogen hebben – zo lang ze geen bedreiging vormen voor het fysieke bestaan van het volk.

Dat ze daarnaast wel altijd een geestelijke bedreiging vormen voor het volk – doordat Israel geneigd is mee te doen met hun gewoonten in plaats te leven naar de Tora –, dat wordt door bijna elke profeet aan de orde gesteld.

Er waren dus altijd gojiem temidden van en vlakbij Israel. En die werden geduld. Maar er is één volk dat in de Bijbel steeds opduikt waarvan gezegd wordt dat dat niet kan worden geduld, en dat het ook niet genoeg is om het te verdrijven, maar dat het moet worden vernietigd: Amalek.

En zoals de namen Jakob en Ezau boven zichzelf uitstijgen en in de Bijbel symbool worden voor de principes en de soort macht waarvoor zij staan, zo is dat ook met Amalek.

Over Amalek spreken is spreken over de duisternis zelf en de vorst van de duisternis: de duivel, de slang, de draak.

In Openbaringen 12 tekent Johannes zowel het volk Israel als het Kwaad in hun ware gedaanten, op kosmisch niveau in hemelse gewesten. We horen hoe hij Israel ziet als een vrouw, bekleed met de zon, en de maan onder haar voeten, en op haar hoofd een kroon met twaalf (12!) sterren. Dat is de ware gestalte van Israel! En deze vrouw baart een kosmisch Kind, de Messias. Maar al tijdens de eeuwen dat zij zwanger van dit Kind is, staat vóór haar een grote vuurrode draak met zeven koppen en tien horens; klaar om het Kind onmiddellijk te verslinden. En als hem dat niet lukt, breekt in die hemelse gewesten een oorlog uit tussen de aartsengel Michaël - de speciale beschermheilige van het volk Israel - en de draak met al zijn engelen. Een strijd van machten tegen elkaar waarvan wij ons geen voorstelling kunnen maken, een oorlog die boven en over onze hoofden heen wordt gevoerd, maar die zijn impact heeft ook in onze reële geschiedenis hier op aarde. Op de één of andere manier zijn wij erin betrokken en hebben wij er een rol in.

En van meet af aan wordt in de Bijbel al aangegeven dat deze strijd gaande is. We horen in Genesis 3 al zeggen dat God een gevecht heeft met de draak, en dat er vijandschap zal zijn tussen het zaad van de draak, de slang, en het zaad van de vrouw, Israel. Maar dat het zaad van de vrouw hem tenslotte de kop zal vermorzelen. Dit hoort vanaf het begin bij het 'toneel' waarop de geschiedenis zich afspeelt.

Genoeg mensen die daar schamper over doen. Genoeg mensen die de satan verwijzen naar middel-eeuwse sprookjes. Maar wie de geschiedenis van het Joodse volk bestudeert, die vergaat al gauw de champere lach en staart in een

donker raadsel: wat is dit dat dit volk in alle eeuwen wordt bedreigd en aangevallen op het blote fysieke bestaan?

En wie als Jood geboren wordt weet het binnen de kortste keren: Jood-zijn is bedreigd zijn. En bij elk Purimfeest doet men zijn best om daar uitdagend en carnavalesk overheen te lachen, maar men weet wel degelijk met wat een verschrikkelijke donkere macht men hier van doen heeft.

Hoezeer Mordechaï zich ook had aangepast aan zijn omgeving in Perzië – evenals de Portugese Joden in Nederland deden – en hoezeer hij ook zijn nichtje Hadassa op dat spoor had gezet – beiden eigenlijk niet meer als Jood of Jodin herkenbaar –, hij weet wanneer er niets meer te lachen valt en hij met alle Joden voor zijn leven te vrezen heeft. Tot stomme verbazing van vriend en vijand weigert hij opeens te buigen voor de grootvizier Haman. En als hij dan ter verantwoording wordt geroepen voor dit vreemde gedrag is zijn enige verklaring: ik ben een Jood.

Maar waarom weigert deze Jood, zozeer aangepast en voor van alles buigend dat God verboden heeft, dan nu opeens dienst? Het antwoord klinkt in het verhaal van het Purimfeest als verteld wordt dat Haman een nazaat van koning Agag is, de koning van Amalek, de Jodenhater. Plotseling is het kosmische gevecht weer zichtbaar in de reële geschiedenis. Mordechaï blijkt dan ook nog uit de stam van Benjamin te zijn, de stam die de eerste Messias van Israel baarde: koning Saul. Koning Saul die zijn messiaschap nu juist verspeelde toen hij toegevend was en de koning van Amalek, Agag, het leven spaarde. Maar tegenover de satan past de Messias maar één houding: neen, neen en nog eens neen; eeuwig neen. Jezus tijdens zijn verzoeking in de woestijn weet dat hier geen compromissen mogelijk zijn. Wie een pact met de duivel sluit kan de wereld niet redden. En zo worden in Mordechaï en Haman, mensen van vlees en bloed, opeens machten zichtbaar die elkaar uitsluiten; en het zet in Perzië – en steeds weer overal - de wereld in brand. Op ieder Purimfeest wordt gedacht aan al die Hamans die er in de wereldgeschiedenis waren en wereldbrand veroorzaakten. Maar ieder Purimfeest wordt ook gedacht aan de Mordechaï's die opstonden en zeiden: neen; tot hier en niet verder.

Amalek is instrument in handen van satan en verzet zich waar mogelijk tegen het volk van God dat gekozen werd om de messiaanse toekomst van de wereld naderbij te brengen. Het is het duivels verzet tegen JHWH en zijn gezalfde. En wie gelooft in Jezus als de Messias, mag ook wel in zijn oren knopen dat dat geen grapje is. Je laten dopen in de naam van Jezus Christus kan je op een dag ook tegenover de aanvallen van Amalek zetten.

En de aanvallen van Amalek zijn slinks. Hij bijt in de hiel – kun je al in Genesis 3 horen; in de hiel van het volk. Hij zoekt met andere woorden de zwakste plek; hij zal ook onze zwakste plek opzoeken.

Israel in de woestijn – de Rode Zee net achter hen (bij wijze van spreken: nét gedoopt) – krijgt in de woestijn letterlijk met deze aanval te maken als Amalek onverwachts de hiel, de achterhoede aanvalt; daar waar de ouden van dagen lopen, moeders met hun kleine kinderen, zwakkeren en zieken. De duivel kiest geen frontale aanval – strijdt niet zo dat wij zijn gezicht kunnen zien.

Als dit Israel in de woestijn overkomt neemt de strijd al snel bovennatuurlijke proporties aan. Alles is er vreemd aan.

Mozes geeft onmiddellijk Jozua de opdracht met een gevechtseenheid tegen Amalek te strijden. En 'Jozua doet zoals Mozes gezegd heeft'; refrein in dit verhaal.

Maar kennelijk wordt het werkelijke gevecht elders gevoerd, in een andere dimensie. Want achter de linies staat Mozes op een heuveltop. De staf in zijn handen opgeheven naar de hemel. Als die handen zakken, verliest Israel. Als die handen opgeheven blijven, wint Israel.

Vreemd gezicht: alsof de staf, opgeheven tegen de hemel, die daarnet nog de Rode Zee spleet en water uit de rots sloeg, nu tegen de hemel slaat, onophoudelijk, om daaruit Zegen te laten stromen over Israel en een doortocht tot stand te brengen. En dat is het ook wat daar gebeurt. De staf is teken van het Woord van God. En Mozes omklemt dat Woord en alle beloften die dat Woord inhoudt: opdat God zich zal ontfermen over zijn volk. Daar, staande tussen hemel en aarde, noemt hij zichzelf de banierdrager van het leger. Vreemde banierdrager: de bevende handen van een grijsaard. Wat een vaandeldrager: een herder met een herdersstaf.

Maar deze herder omklemt zijn herdersstaf alsof hij het machtigste wapen in de geschiedenis van de mensheid omklemt. En dat is het ook. In het Woord klemmt Hij zich aan Godzelf vast. En zo belijdt hij het later ook: JHWH is mijn banier. En hij roept iedereen in alle tijden die met Amalek te maken krijgen toe: de hand aan de troon en aan het banier van JHWH; houd je vast aan het Woord!

Hij houdt het niet vol. Aäron en Hur schieten toe. Hij wordt op een rots neergezet. Aan weerszijden ondersteunen ze zijn handen. En zo blijven die handen onbeweeglijk omhooggeheven totdat de dag om is. En onder die handen en staf, afgetekend tegen de lucht, overwint Israel Amalek.

Het kan haast niet anders of u ziet het voor ogen; en daarmee ziet u tegelijk die kosmische strijd die midden in onze wereldgeschiedenis plaatsvond toen het Kind van de vrouw vocht tegen de draak. Die zwakke man op de heuveltop, hogepriester en herder; die handen onbeweeglijk tegen de hemel als een gebed, een schreeuw... Het is Jeshua/Jezus; dezelfde naam in Hebreeuws en Grieks. Nee, daar geen vrienden die Hem ondersteunen; zijn handen zijn vastgespijkerd. Om Hem heen geen soldaten die voor Hem vechten, geen Jozua als aanvoerder, want Hij is zelf Jozua en is zijn eigen leger. Hij ziet er nog zwakker uit dan Mozes; maar Hij vecht de grootste strijd die ooit gestreden is. Alleen. Tussen hemel en aarde. Net als in Exodus tot zonsondergang, ja tot de zon ervan ondergaat, schrijft Matteüs – weer die kosmische dimensie.

In zijn handen geen staf, geen Woord van God om vast te houden, want Hij ís Gods Woord. Het is zijn eigen gestalte die Hij tegen de hemel aanstoot, onophoudelijk, om Zegen. Zegen door God beloofd vanwege dit vleesgeworden Woord, Zaad van de vrouw, dat strijdt om de kop van de slang te vermorzelen. Dé Jozua in gevecht met Amalek, om te doen zoals Mozes gezegd heeft.

Want dat is dat merkwaardige bevel dat Mozes te horen kreeg na het gevecht in Exodus 17, dat de HERE God tegen hem zegt:

Schrijft dit ter nagedachtenis op in een boek, en prent het Jozua in (letterlijk: leg het in het oor van Jozua) dat Ik de herinnering aan Amalek volledig zal uitwissen onder de hemel. Jozua met nadruk met het weten. Jozua moet nooit vergeten: JHWH heeft een gevecht met Amalek van generatie op generatie.

Wel, Jozua heeft niet vergeten. En op Golgotha doet Hij zoals Mozes gezegd heeft. Het is Hem in het oor gelegd door Godzelf. Daar legt Hij de basis voor de totale overwinning op Amalek die er zijn zal. Niet door het zwaard tenslotte. Maar door een liefde tot het einde jegens God en mensen, compromisloos jegens de duivel, alleen vertrouwend op Gods Woord.

Openbaringen 12 weet te vertellen dat sinds die dag en de dag van zijn hemelvaart, de stem van de duivel nooit meer in de hemel is gehoord. Dat daar nooit meer een stem is die ons bij God aan kan klagen. Ja, Jezus zou het nog kunnen doen. Maar Hij is nu juist degene die zijn leven gaf om de stem van de duivel te laten zwijgen. Hij is nu juist degene die zijn volk Israel en heel de wereld wil redden uit de greep van de slang en zijn trawanten.

Openbaringen 12 vertelt ook eerlijk dat de slang niet blij was met deze nederlaag en dat hij nu rondgaat over de aarde zo lang hij nog tijd heeft als een briesende leeuw om de vrouw, Israel, te raken waar hij haar maar raken kan. Dat hij zijn misleidend werk wereldwijd voortzet zodat de volkeren blind blijven voor wat er werkelijk gaande is. En er wordt zelfs verteld dat hij zijn zinnen heeft gezet op iedereen die de geboden Gods in acht neemt en bij het getuigenis van Jezus Christus leeft.

Maar waar dat het geval is – het Kwaad 'goede mensen' treft – herinneren wij ons ook de oproep van Mozes: de hand aan het banier!

Het kruis dat zich aftekende tegen de heuveltop is het teken van de zege. Dan moet je dat kruis dus niet in verblindheid richten tégen de vrouw en haar zaad, tégen Israel. Hoe blind kan de slang ons maken? Nee, dan moet je dat kruis dus ter *bescherming* van Israel gebruiken tegen alles wat dit volk kwaadaardig aanvalt en het fysiek wil wegvagen. Want waar dat gebeurt is Amalek aan het werk.

De hand aan de kruisvlag. Houd je vast aan het Woord.

Ook in je eigen leven, als je achterbaks wordt gepakt op je zwakke plek.

Als je dreigt achter te blijven tijdens de tocht door de woestijn, omdat je niet heenziet over dat verlies dat er in je leven was, of omdat je niet kreeg wat je zo graag wilde, of omdat je gaat twijfelen, of wat dan ook waardoor je geneigd bent Gods Woord maar even te laten voor wat het is: doe het niet. Weet wat je wel te doen staat: de hand aan het banier. Zeg het dan in gebed tegen Jozua, leg het maar in zijn oren wat je dwarszit of waardoor je het contact met God en zijn volk dreigt te verliezen en Amalek op je af ziet komen. 'Heer, U hebt toch een gevecht met Amalek van generatie op generatie? Vecht dan ook voor mij'.

En er komt een tijd dat de herinnering aan Amalek zal zijn uitgewist; vergeet dat niet. Laatste van de 613 mitswot.